

*Rasanpassad Avelsstrategi  
för  
Bayersk viltspårhund*



**Svenska Schweisshundklubben**

## INLEDNING

### *Utdrag ur Svenska Schweisshundklubbens stadgar*

Svenska Schweisshundklubben (SvSHK) förverkligar sina syften bl.a. genom att

- Väcka intresse för och främja avel av mentalt och fysiskt sunda, jaktligt och exteriört fullgoda, rasrena hundar
- Bevara och utveckla rasernas specifika egenskaper och verka för utveckling av dressyr och praktiskt bruk av dessa raser
- Informera och sprida kunskap om schweisshundarnas beteende, fostran, utbildning och vård
- Bevaka och arbeta med frågor som har ett allmänt intresse för hundägaren och hundägandet
- Skapa och vidmakthålla goda relationer mellan omvärlden, hundägaren och hundägandet.

### *Utdrag ur SvSHKs Riktlinjer för avel*

SvSHK har dessutom utarbetat riktlinjer för avelsdjuren som stöd för avelsarbetet, bl.a.

- Stor hänsyn skall tas till hälsa, rastypiska jaktliga och mentala egenskaper samt en funktionell exteriör. Målsättningen ska leda till långsiktigt hållbara viltspårhundar.
- Eftersträva stor genetisk variation, ingen individ bör överanvändas.
- Inavelsgraden för kullen bör ej överstiga 2,5% beräknad på fem generationer.
- Begränsning till ca 20 avkommor (ung. tre normalkullar) efter enskilt djur.

Avel och uppfödning skall ske utifrån djurskyddslagstiftningens krav och Svenska Kennelklubbens grundregler och avelspolicy samt de rasspecifika hälsoprogram som utarbetats.

### *Bakgrund till Rasspecifik avelsstrategi (RAS)*

Hundar och hundavel är utsatta för granskning från många håll. Europarådet presenterade 1987 en konvention om hållandet av sällskapsdjur och avel av desamma. Här framhölls vikten av en långsiktig sund och genetiskt hållbar avel, som inte leder till defekta och sjuka djur. Från samhällets håll har man även på andra sätt påtalat vikten av en sund avel, t.ex. Djurskyddslagen och Djurskyddsförordningen. På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades det beslut om att för varje hundras ska finnas en s.k. rasspecifik avelsstrategi. Uppdraget att utforma dessa lades på specialklubbarna.

*Den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden är alltid ytterst ansvarig för rasens framtid.* För att uppfylla SKKs och SvSHKs avelspolicy behöver den enskilda uppfödaren både allmänna kunskaper om avel, men även fakta om avelsdjuren så att den planerade kullen kommer att hamna så nära målen i avelspolicyn som möjligt.

RAS är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras, SKKs avelspolicy anger målen och strategin beskriver vägen dit.

### *Framtagande av RAS för bayersk viltspårhund (BGS)*

SvSHKs styrelse utsåg avelsrådet att ta fram ett förslag till RAS för bayersk viltspårhund och som sedan presenterades för styrelsen. Utskick av förslaget skedde till medlemmar av rasen och lades samtidigt ut på klubbens hemsida i april 2007. I samband med årsmötet 2007 gavs en kortfattad presentation varvid denna diskuterades i vissa avsnitt. Medlemmar för rasen inbjöds till RAS-möte 071013 men inställdes p.g.a. för få anmälda. Förnyad inbjudan till RAS-möte 080223 varvid även flera ur styrelsen deltog. Diskussioner har lett till de ändringar och tillägg som nu är godkända av styrelsen.

Faktauppgifter till RAS för bayersk viltspårhund har hämtats från SKKs Rasdata och Avelsdata, DogWeb NKK, Hundeweb DKK, Koiranet FKK, dataprogrammet LatHunden, FCIs rasstandard, Agrias och Folksams skadestatistik, Särtryck HundSport nr 3/85, utställningskritiker åren 1994–2006, medlemsenkäter 1997 och 2003.

## HISTORIK

*Artikel av Gustav Volkmar publicerad i Chronik 1912-1987 för Klub für Bayerische Gebirgs-schweißhunde 1912 e.V.*

Genom århundradena har människan brukat och litat på hunden som en ovärderlig hjälp vid alla jaktformer. Under medeltiden, som var de stora jakternas glansperiod, var jakt-hunden högt värderad. När man granskar bestämmelserna i de gamla bayerska lagarna, upptäcker man att det redan den gången fanns en rad olika hundraser. Dessa lagar om-nämner bl.a. en "Spurihunt" om vilken det sägs, att den förde i en lång rem, visar jägaren var viltet har stått, en "Leithunt" som arbetar på motsvarande sätt och en "Bracco". Från detta ord är "Bracke" (stövare) avlett. Fram till begynnelsen av det 18:e århundradet och kanske ännu längre fram, gick varje form av schweisshund under benämningen "Bracke". Sålunda kallades den Bayerska viltspårhunden för en Gebirgsbracke (bergsstövare) ända fram till den andra hälften av det 19:e århundradet.

Efterhand som skjutvapnen blev allt bättre blev jakten mera specialiserad och man fick behov av olika typer av hundar. Man avlade den gången mindre (om över huvud taget) på exteriör, utan man lade stor vikt på att hundarna hade nödvändig storlek, snabbhet, skarphet och naturligtvis enligt benämningen på de hundar som var ämnade till att eftersöka viltet – en utomordentlig näsa.

Som en följd härav hade man redan under medeltiden framavlat en lätt schweisshundtyp, en hund, som senare skulle återuppstå som den Bayerska viltspårhunden. I ett dokument från klostret Tegernsee av den 18 juni 1419 vet vi att klostret fick en hanhund av greve Törring, som på den tiden hade en välrenommerad uppfödning av schweisshundar. En hund som, beskrivs det, fick ett stort inflytande på och därigenom förbättrade klostrets avel. Redan i slutet av det 14:e århundradet och i begynnelsen av det 15:e, var greve Törring vida berömd för sin uppfödning av schweisshundar. En av hundarna från grevens linjer är avbildad i ett dokument från 1589, och om man bortser från några vita fläckar, så kunde modellen lika väl vara en Bayersk viltspårhund. Aveln av lättare schweisshundar, anfäderna till våra dagars Bayersk viltspårhund, är alltså urgammal. Vad som är särskilt intressant är att man födde upp schweisshundar i alla skikt av samhället. Schweisshunds-avel förekom både på gårdar och i adelns borgar såväl som i de rika klostren. Man måste för övrigt uppskatta klostren för att allt som de satte igång med blev genomfört systematiskt och effektivt – således även hundaveln. Ingenstans blev det värnat mera om jakt, jaktliga traditioner och icke minst jaktetik och jaktmoral än i de bayerska klostren i bergen. I och med sekulariseringen (indragning av kyrkans egendom) som drabbade klostren, upphörde jakthantverket delvis med att existera och därmed också den tillhörande aveln av ädla schweisshundar. I det 17:e och 18:e århundradena sinar de historiska källorna vad beträffar schweisshundarna nästan helt.

Något rikare flödar de igen i det 19:e århundradet. Således vet vi att furstarna Thum och Taxis år 1812 använde och uppfödde en lätt schweisshundliknande hundtyp som enbart blev använd till schweisshundarbete. Under åren därefter blev det förmodligen drivet en mycket intensiv avel av schweisshundar. I några skrifter "Framskaffande av schweisshundar till de kungliga jakterna" från det kungliga bayerska forstkontoret i Tegernsee framgår det att det furstliga reviret Thiergarten vid Regensburg under hösten 1858 fick ett koppel schweisshundar (hanhund och tik) till hovjaktförvaltningen. Bägge djuren var svarta med gula tecken. Vid en senare leverans var hanhunden gul/röd, tiken åter svart med gula tecken. Antagligen har det för dessa hundars vidkommande rört sig om ren prestationsavel utan kynologiska överväganden och man kan även förmoda att dessa linjer av och till har fått tillfört nytt blod från mer eller mindre tillfälliga hundar. Under 1850 och -60 talet blev många bayerska revir, bl.a. Rosenheim, Tegernsee, Karlstein, Kreuth, Margartstein, Reichenhall, Ruppolding och Zell, utrustade med en lätt typ av schweisshund från det Taxiska reviret Tiergarten. Genom dessa leveranser till de skilda bayerska reviren utövade den Taxiska hovjaktförvaltningen det väsentligaste inflytandet på vår ras och gjorde

samtidigt rasen en stor tjänst. P.g.a. att dessa hundar blev placerade i skilda bayerska revir fick också skogs- och jaktfunktionärerna i dessa områden lära känna denna hundtyp. Detta i sin tur medförde att skogsfogde- och jägarfamiljen Hohenadl under åren efter 1848 bedrev en, på ett högt plan, jaktligt orienterad uppfödning av bergsschweisshundar. Likaså skogsfogdefamiljen Krembs, vars avelsmaterial många gånger fick tillfört nytt blod från familjen Hohenadls linjer. Utbytet, som även kan ha gått i motsatt riktning, har haft en stor påverkan på våra nutida bayrare. Också friherre von Kargs hundar härstammar ursprungligen från familjerna Hohenadls och Krembs linjer.

Man skall ej heller glömma att det redan före 1848 och fram till slutet av 1880-talet fanns i benediktinerklostret Admont en särskilt fin stam av lätta schweisshundar som i typ var mycket lika dagens. Avkommor efter denna linje har efterhand spridit sig över de steierska och salzburgska bergstrakterna. I en historisk tillbakablick som denna är det särskilt en person som man ej kan förbigå, nämligen Joseph friherre till Karg-Bebenburg. Friherre von Karg samlade olika härstamningar och de spridda resterna av den s.k. Gebirgsbracken till en enhetlig ras av Bayerisk viltspårhund. I och med friherre von Karg inleddes en ny era för rasen eftersom han lade grunden till en målmedveten reavel av rasen.

För ca 100 år sedan höll "Süddeutsche Verein", en jaktkynologisk förening, en hundutställning i München. En hanhund och en tik av den lättare schweisshundtypen ställdes ut som "ras - provdjur". Hundarna blev premierade och en rasstandard upprättades. I samband härmed ansökte föreningen, på grund av att det var möjligt att dokumentera hundarnas härstamning flera generationer tillbaka, till delegaterna från "Deutschen Hundestammbuch-Kommision" om att erkänna dessa hundar som en självständig ras med stambokföringsrätt.

Den 29 maj samma år höll "Deutschen Hundestammbuch-Kommision" möte i Berlin under ordförandeskap av greve Waldersee. Süddeutsche Verein representerades av Otto Grashey, redaktör för "Deutschen Jäger", något som säkert medverkade till att ansökningen beviljades av kommissionen.

Enligt gällande bestämmelser för registrering av hundar i den tyska hundstamboken, hundarna skall vara premierade o.s.v., blev hanhunden "Hirschman L" ägare friherre von Karg och tiken "Diana" från Süddeutsche Verein upptagna i den tyska rasstamboken. Som benämning på rasen valde kommissionen, efter förslag av greve Waldersee, namnet "Bayerische Gebirgsschweisshund" till skillnad mot den tyngre hannoveranska schweisshunden. Härmed blev den Bayeriska viltspårhunden erkänd som en officiell ras. Man hade således skapat en speciell schweisshundras för att arbeta i bergsområden. Ägarna och uppfödarna blev erinrade om, att de, nu när rasen var officiellt erkänd, borde fortsätta sin avel i enlighet med klubbens (Süddeutsche Verein) principer. D.v.s. att man i första hand skulle avla efter ett högt bruksvärde och att undvika att korsa hundarna med andra raser. Föreningen gjorde sitt till för att uppmuntra uppfödarna och arrangerade bl.a. utställningar så att särskilt framstående exemplar av rasen blev premierade. Åren efter det officiella erkännandet av rasen arbetade föreningen hårt med att stödja uppfödarna och att sprida kunskap om Bayerisk viltspårhund.

Friherre von Karg hade vid denna tidpunkt inte bara de bästa hundarna utan genom att granska de skilda blodslinjerna, exteriörer och jaktliga egenskaper lyckades det honom också att stadigt förbättra sin avel. Efter att ha ingått samarbete med två andra klubbar, den första grundad 1899 och den andra 1905 av von Bodenbeyer resp. Gustav Volkmar, grundade man äntligen år 1912 den nuvarande tyska klubben för Bayeriska viltspårhundar. Från och med nu blev arbetet effektiviserat och målmedvetet. Efter många års arbete av "Klub für Bayerische Gebirgsschweisshunde 1912 e.V." har rasen nu erhållit stor erkänsla för sina framstående egenskaper som viltspårhund.

### ***Bayersk viltspårhund i Sverige***

Den 2-3 oktober 1982 träffades ca 30 st intresserade ägare av bayersk och hannoveransk viltspårhund på Ekenäs Herrgård utanför Flen. Där bildades då en intresseförening för "de röda hundarna". Inbjuden gäst var genetikern Lennart Swenson som gav oss goda råd för kommande avel i en extremt liten rasgrupp. Svenska Schweisshundklubben bildades den 18 juni 1983 på Lövsta Herrgård i Uppland i närvaro av ca 20 personer. Klubben var från 1985 ansluten till Svenska Bassetklubben, bl.a. för att få anordna officiella prov, men år 1995 fick SvSHK egen klubbstatus (SKK/CS beslut 950223).

När de första bayerska viltspårhundarna kom till Sverige är oklart. Med säkerhet känner vi till att ett flertal bayerska viltspårhundar importerades från Österrike 1967 och som har lämnat jaktligt och exteriört sett goda avkommor. Dessa importer lever än idag kvar i flera av nu levande hundars anor. Ett stort utbyte har skett med broderlandet Finland, som hade bayrare med tjeckiskt ursprung men även österrikiskt. Även dessa förekommer flitigt i dagens hundars anor. På 70-talet skedde importer från Finland, men framför allt på 80-talet då t.o.m. hela kullar togs in, närmare bestämt 24 individer. Vidare på 80-talet skedde några importer från Tyskland (3), Österrike (2) och Jugoslavien (1). Dessa hundar har i hög grad påverkat aveln och finns med i flertalet av dagens stamtavlor. Under 90-talet har endast tre utomnordiska importer skett, men under 2000-talet har hittills flera bayrare importerats, företrädesvis från Polen.

För rasens fortlevnad är vi beroende av importer och täckhundar från utlandet som säkerställer jaktliga egenskaper och genetisk variation. 2001 begärde SvSHK anslutning till den internationella föreningen för schweisshundar "Internationaler Schweißhundverband" (ISHV). Föreningen grundades 1930 av Tyskland, Österrike och Ungern och vartefter har flera länder anslutit sig såsom Schweiz, Frankrike, Belgien, Italien, Tjeckien, Slovakien, Slovenien, Polen, och Norge.

Genom vår anslutning får uppfödare, efter förfrågan, tillgång till avelsgodkända hanar från dessa länder, d.v.s. hundar med godkänt arbetsprov på vorprüfung och hauptprüfung samt är exteriörbeskrivna på ett s.k. formbewertung. En hållbar avel förutsätter importer och ett fortsatt samarbete med de utländska klubbarna för att få tillgång till varierande täckhundsmaterial.

I SvSHK's "Riktlinjer för avel" framgår de krav som ställs på avelsdjuren i Sverige gällande bl.a. spårprovs- och utställningsmeriter samt hälsa.

### **POPULATION**

I klubbens riktlinjer för avel står att "den genomsnittliga inavelsgraden för avelsdjuren bör ej överstiga 2,5% beräknat på fem generationer. Inavelsökningen bör ej överstiga 0,5% per generation." En hög inavelsgrad innebär ökad homozygoti (dubbling av gener), vilket medför att gener förloras och man kan få en rad andra negativa effekter. Vid en måttlig inavelsstegring är riskerna att stammen drabbas av allvarligare genetiska störningar rätt begränsad.

Genetiker förespråkar att ett enskilt djur under sin livstid ej skall bidra med fler avkommor än max 25% av ett normalårs registreringar i små populationer. Det skulle i gynnsamma fall innebära maximalt 10-12 valpar för rasen. Det finns en begränsning satt i riktlinjerna till ca 20 avkommor (ung. tre normalkullar) efter både hanhund och tik vilket då vida överstrider det genetiker förespråkar. Antalet barnbarn bör då bli det dubbla, ca 40 om vi utgår från 20 avkommor, eftersom varje hund ju alltid har både far- och morfäder. Vid en beräkning från 1990 visar att 3 hanhundar och 4 tikar bidrar med mer än 40 barnbarn, som högst för hanhund 81 respektive 48 för tik.

Låg inavel i en enskild planerad parning kan ändå vara olämplig. Orsaken kan vara att t ex de gener hanhunden bär redan finns talrikt representerade bland stammens tikar, d.v.s. hanhunden är närbesläktad med övriga tikar i rasen. Om han då används i avel för man ut ännu mer av samma gener som redan finns, oberoende om den enskilda parningen råkar visa låg inavelsökning för den aktuella kullen. De långsiktiga effekterna blir en oönskad inavelsstegring i rasen som helhet när avkomman sedan används i avel. Det är skillnad på *kortsiktig* avelsplanering, där hänsyn enbart tas till den enskilda kullen, och planering som ser till en *långsiktig* verkan på hela rasen av varje genomförd parning. Parningsbeslut har effekter på rasens framtida vitalitet och hälsa. (Beräkningar görs i programmet LatHunden)

Rasens reproduktionsförmåga är mycket god, inga tikar går tomma och vi kan inte notera problem i samband med parning, dräktighet och valpning. Kejsarsnitt har förekommit end tre gånger enligt Agrias statistik åren 1995-2004.

Under åren 1989-2008 har registrerats 96 kullar med 647 valpar, 322 H + 325 T, vilket i genomsnitt gör 6,7 valpar per kull (som lägst 1 och som högst 13).

*Registreringar/kullar, Valpar per kull, Genomsnittlig inavelsgrad %, Import/Export*

Föd.år	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Antal f. / kullar	40 / 7	37 / 7	47 / 6	32 / 5	13 / 3	41 / 7	25 / 4	21 / 3	16 / 3	11 / 2
Valpar per kull	5,7	5,3	7,8	6,4	4,3	5,9	6,3	7,0	5,3	5,5
Genomsn. i-grad	1,2	3,8	2,4	4,5	2,0	3,0	4,2	3,0	1,5	1,6
Import / Export	- / 8	- / 17	- / 9	- / 4	1 / 1	- / 6	6 / 1	- / 2	3 / 1	6 / -

Föd.år	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Antal f. / kullar	27 / 3	49 / 7	40 / 5	38 / 5	41 / 7	38 / 5	30 / 4	33 / 4	38 / 5	30 / 4
Valpar per kull	9,0	7,0	8,0	7,6	5,9	7,6	7,5	8,3	7,6	7,5
Genomsn. i-grad	3,5	2,2	3,0	0,9	1,0	0,7	0,9	0,9	1,3	2,2
Import / Export	4 / 1	2 / 4	2 / 15	2 / 6	2 / 5	- / 2	1 / 1	4 / ?	4 / 3	1 / 5

Under åren 1989-2008 har 38 **importer** skett: från Norge 22, Danmark 3, Tyskland 2, Österrike 1, och Polen 10. De norska importerna har egentligen inte bidragit med nytt genetiskt material eftersom vi då återfått våra svenska linjer.

Under samma period har **exporterats** totalt 91 hundar fördelat på Norge 61, Danmark 20, Finland 3, Tyskland 4 och USA 3 hundar.

*Hundar använda i avel mellan åren 1992-2008*

Antal olika tikar resp. hanar använda i avel ett visst år (år = födelsedatum för kull).

År	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07	08	Tot
Kullar	5	3	7	4	3	3	2	3	7	5	5	7	5	4	4	5	4	76
Tikar	5	3	7	4	3	3	2	3	7	5	5	7	5	4	4	5	4	52
Hanar	5	3	5	4	3	3	2	3	6	4	5	7	5	4	3	5	4	50

*Population i övriga Norden, registreringar åren 1997-2006*

**Norge:** Under perioden har fötts 35 kullar med 206 valpar, i genomsnitt 5,9 valpar/kull. 11 importer har gjorts, flertalet från Sverige. (DogWeb)

**Finland:** 42 valpar i 8 kullar har fötts, i genomsnitt 5,3 valpar/kull. Få hundar har importerats, endast tre 2003. (Koiranet)

**Danmark:** 4 kullar har registrerats med 29 valpar, i genomsnitt 7,3 valpar per kull. Under perioden har 23 hundar importerats, framförallt från Polen och Sverige. (Hundeweb)

**Övriga Europa:** Någon statistik över födda kullar m.m. finns f.n. inte att tillgå.

## Mål

- Att på lång sikt bredda avelsbasen och öka den effektiva populationen.
- Att bibehålla en fortsatt låg genomsnittlig inavelsgrad och sträva efter att inavelsgraden i varje enskild parning inte bör överstiga 2,5%.
- Att sträva efter att antalet avkommor efter enskild individ begränsas till ca 20 och att antalet barnbarn inte bör överstiga det dubbla antalet.

## Strategi

- ✓ Att öka kunskapen om avel och uppfödning i små populationer genom anordnande av träffar och inbjuda sakkunnig gästföreläsare i ämnet.
- ✓ Fortsatt samarbete med de utländska organisationerna inom ISHV och verka för att nya blodslinjer tillförs den svenska populationen.
- ✓ Att i avel använda så många obesläktade individer som möjligt och ingen individ bör överanvändas.

## HÄLSA

### Höftledsdysplasi (HD)

Höftledsdysplasi är en felaktig utveckling av höftleden och ger förr eller senare upphov till broskförslitningar i leden varför benpålagringar snart uppstår. Arvsgången är polygen vilket innebär att många gener samverkar för att defekten skall uppstå. I avelsarbetet måste då hänsyn tas till *hela* släktbilden och på förekomsten av HD i familjen.

Fr.o.m. 2000-01-01 tillämpas en HD-gradering som är anpassad till det internationella avläsningssystemet vilket underlättar en jämförelse av resultaten i olika länder. Gradering: A = Normala höftleder, B = Normala höftleder, C = Lindrig dysplasi, D = Måttlig dysplasi, E = Högradig dysplasi.

HD-resultaten registreras centralt i SKK och hunden skall vara ID-märkt och minst 12 månader gammal för att resultatet skall bli officiellt.

#### SKKs Hälsoprogram

- Båda föräldrarnas skall vara höftledsröntgade och ID-märkta för att avkomman skall registreras i SKK (1987-01-01).
- Det är ej förenligt med SKKs grundregler att i avel använda individ som är behäftad med HD (SKK/AK-beslut 1995-08-16).
- Om uppfödare använder HD-belastade djur i avel beläggs avkomman med avelsspärr som ej kan borttagas (2000-01-01).

Av hundar födda under 1987-2006 är 295 av 598<sup>1</sup> röntgade (49,3%) och 50 är behäftade med HD-fel (16,9%). Andelen röntgade har minskat från år 2003 och understiger nu 40%.

### Gamla systemet

Föd.år	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
u.a.	20	10	20	7	19	10	10	14	13	5	10	6
Grad 1-3	1	3	2	2	2	2	1	3	1	3	-	-

164 röntgade: U.a. 144 st, grad 1 17 st, grad 2 3 st = HD-fel 12,2% (20 st).

### Nya systemet

Föd.år	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Grad A-B	2	1	-	3	3	10	22	14	12	11	10	7	6
Grad C-E					2	3	8	-	4	4	3	3	3

131 röntgade t.o.m. 2008: Grad A 43 st, grad B 58, grad C 24, grad D 4, grad E 2 st = HD-fel 22,9% (30 st).

<sup>1</sup> Baserat på verkligt antal individer, + importörer och - exportörer, vilket utgör 58 färre hundar än de registrerade.

### HD-utveckling i 5-årsperioder

Reg.år	Antal kullar	Antal reg.	Verkl. antal	Antal röntg.	HD-fel %	Grad						
						ua	I	II	A	B	C	D-E
1987-1991	32	201	158	86	11,6	76	8	2				
1992-1996	22	132	125	65	15,4	52	9	1	2	1		
1997-2001	20	143	139	81	16,0	16	-	-	25	27	12	1
2002-2006	25	180	176	63	27,0	-	-	-	16	30	12	5
	99	656	598	295	16,9	144	17	3	43	58	24	6

Som framgår av tabellen har andelen HD-belastade hundar successivt ökat under den senaste 20-årsperioden och orsaken kan vara en allt flitigare användning av utländskt hundmaterial. I vissa länder, främst de forna öststatländerna, är man inte så benägna att HD-röntga sina hundar varför det är okänt för oss hur det ser ut i familjebilden.

**Norge:** Av 355 registrerade hundar åren 1986-2005 är 148 röntgade (41,7%) - grad A-B 132, 89,2%, grad C-E 16, 10,8%. För avel krävs HD-fria föräldradjur. (DogWeb).

**Danmark:** Av 112 DK-registrerade hundar är 30 röntgade, varav A 11, B 11, C 6, E 2 = 26,7% HD-belastade (hundeweb).

**Finland:** Ytterst få hundar röntgas och avel sker även på HD grad C.

**Tyskland:** Till avel används huvudsakligen hundar med grad A och B men även C (leichte HD) kan förekomma.

### Mål

- Att som långsiktigt mål verka för en ökad andel HD-röntgade individer till minst 50%.
- Att om möjligt minska andelen HD-belastade individer.

### Strategi

- ✓ En kontinuerlig och ökad information om HD-läget i rasen t ex i klubbtidning, hemsida.
- ✓ Informera valpköpare om värdet av att HD-röntga.
- ✓ I avel bör kombinationer med grad B hos båda föräldradjuren inte förekomma.

### Artros (AD)

Totalt är 48 hundar röntgade under åren 1990-2007 och samtliga är utan anmärkning. Defekten upplevs inte som ett problem i rasen.

### Ögon

Fem hundar är ögonlysta ua. Ögondefekter upplevs inte som något problem i rasen.

### Nedsatt sköldkörtelfunktion (Hypotyroidism)

Sköldkörteln (tyreoidea) producerar hormoner som reglerar ämnesomsättningen i kroppen. Vid en underfunktion producerar körteln för litet av hormonet tyroxin (T4), vilket påverkar de flesta funktioner i kroppen. Produktionen av tyroxin regleras av hormonet TSH som bildas i hypofysen. Hos hundar med hypotyreos produceras höga nivåer av TSH i ett försök att stimulera produktionen av sköldkörtelhormon. Lågt T4 och högt TSH stöder därför diagnosen hypotyreos. Kliniska symtom utvecklas långsamt och de vanligaste symtomen är bl.a. trötthet, frusenhet, viktökning, håravfall, hudproblem, infektioner m m. Diagnosen erhålls genom blodprov och behandlingen sker med syntetiskt tyroxin dagligen livet ut. Sjukdomen är vanligare inom vissa raser varför en ärftlig disposition inte kan uteslutas.

Finns 30 troliga fall av hypotyroidism men flera är i kombination med andra sjukdomar (Ep-liknande anfall, njufel m.m.). En stor förbättring har skett genom klubbens avelsåtgärder och enligt försäkringsbolagens statistik så är endast några få hundar drabbade av hypotyreos under senare år.

Första kända fallet rapporterades in 1989. Ett examensarbete resulterade i att 65 bayrare, ca 20% av den beräknade stammen, ingick i en blodprovs- och enkätundersökning. Mellan



1988-1993 hade minst 12 bayrare insjuknat, men fler visade symtom och undersöktes aldrig av veterinär. Flertalet av de sjuka hundarna var nära släkt med varandra.

Ett internt hälsoprogram infördes 1995 beträffande avelsdjuren: ▪ att utesluta sjuka djur ur avel samt de som lämnat sjuk avkomma (anlagsbärare) ▪ att inte kombinera "risklinjer" ▪ att rekommendera äldre hanhundar.

Senare infördes blodprovsanalys som krav på avelsdjuren och i de då gällande riktlinjerna för avel skulle avelsdjuren, även utländska, testas inför parning och ha godkända värden för T4, TSH samt TgAA och provet fick inte vara äldre än 1 år. Vid årsmötet 2008 beslöts att upphöra med dessa krav inför avel eftersom sjukdomen inte längre ansågs vara ett problem i rasen. Kontinuerlig uppföljning kommer dock att ske.

### ***Epilepsi/EP-liknande anfall***

Sedan 1984 har inrapporterats 20 individer med EP eller EP-liknande anfall. Syndromet är komplext och andra bakomliggande orsaker kan förekomma. EP finns i flera fall i kombination med andra åkommor. Till avel rekommenderas inte djur som själva visar symtom eller som lämnat avkomma med symtom.

### ***Navelbråck***

Navelbråck förekommer och omfattningen är ikänd. Bråcken är oftast av mindre art och har inte särskilt beaktats i aveln. Uppföljning av förekomst kommer att ske genom den "Valpningsrapport" som uppfödarna fyller i och skickar in till avelskommittén.

### ***Övriga defekter***

**Enkät 2003:** Av 103 enkätsvar anser 90 st (87%) att hunden är frisk och 7 st inte är frisk. De sjukdomar som rapporterats är bl.a.: Epilepsi/kollaps/kramp 5 varav 1 avlivad, nedsatt sköldkörtelfunktion 4 (varav 1 med borrelia), stafylokocker 1, furunkulos 1, öroninflammation/-problem 4, tonsillit 2, livmoderinflammation 1, juvertumör 1. Får hunden vara frisk och oskadad är det inte ovanligt att den blir 12-14 år gammal.

I Agrias skadestatistik åren 1995-2004 över liv och veterinärvård finns 266 registrerade skadefall varav ca 45 kan betraktas som olycksfall. 2003 flyttades rasen från rasgrupp 2 till 4, vilket tyder på en negativ utveckling av hälsa. Främst kan man notera (oavsett ärftlighet) epilepsi, hypotyreos, olika problem med hjärta, njurar och urinvägar, pyometra, juvertumörer, leukos, öronproblem, furunkulos m.fl. hudåkommor.

I Norge uppger man förekomst av hypotyreos, epilepsi, hjärtsvikt, en speciell typ av muskelförtvining samt HD.

*Målet skall alltid vara en strävan mot friskare hundar och detta kan uppnås bl.a. genom*

- ✓ Att fortlöpande informera sig om hälsoläget genom enkäter och försäkringsbolagens statistik samt att hundägarna informeras om rasens hälsa och eventuella åtgärder.
- ✓ Senarelagd avelsdebut till ca 3 års ålder.

## **MENTALITET**

Enligt rasstandarden skall rasen vara lugn och jämn till humöret, tillgiven sin ägare men avvaktande gentemot obekanta. Den skall vara stabil, självsäker, oförskräckt och lättfostrad hund som varken är skygg eller aggressiv. I standarden räknas skygghet som ett diskvalificerande fel.

**MH-test:** MH (Mentalbeskrivning Hund) är ett standardiserat test som objektivt beskriver hundens reaktioner i 10 testsituationer med totalt 33 beteendereaktioner enl. en 5-gradig intensitetsskala.

Endast 12 hundar är testade vilket är ett för litet underlag för en utvärdering och rasprofil.

**Domarkritiker:** Under åren 1994-2006 framgår att en av de mest förekommande anmärkningarna gäller bristande självförtroende och tillgänglighet.

**Enkät 2003** (103 svar): 98 hundägare är nöjda med rasen som innehund, 1 är inte nöjd. Man anser den t.ex. lugn, mycket lättlärd och lydig, mycket social, barnkär, lättskött, intelligent och smart men även envis, skällig, tjuvaktig, pjoskig, överdrivet vaktig, svår att lämna ensam och gärna biter sönder saker. Mot främmande personer upplevs rasen som tillgänglig och inte särskild reserverad eller skygg. Mot barn är de öppna och många t.o.m. översvallande öppna, mycket få är skygga och reserverade. I nya miljöer eller ovana situationer upplevs hunden som lugn och orädd, mycket få är överdrivet rädda. Mot andra hundar fungerar de flesta i rasen öppna men kan vara något avvaktande och reserverade. Ytterst få upplevs som skygga eller aggressiva.

### ***Mål***

- Värna om de mentala rasegenskaperna för att hunden skall fungera socialt och som eftersökshund.

### ***Strategi***

- ✓ Information om vikten av social träning från början för att hunden kan fungera i olika miljöer och situationer.
- ✓ Genom upprepade enkäter till hundägarna följa upp rasens mentalitet.

## **FUNKTION**

Förmågan och viljan att spåra är den grundläggande egenskapen förutom inget eftersök lyckas. Rätt tränad är rasen mycket trogen det spår som den börjat arbeta med och växlar sällan över till ett annat. Bayraren är en spårande och ställande hundras som även klarar eftersök då det skadade viltet flyr undan. Schweisshunden har från födseln en naturlig fallenhet för att rapportera (totverweisen) eller att skälla vid dött vilt (totverbellen), men får absolut inte tugga eller äta av det fallna viltet.

Rasen är lättdresserad, samarbetsvillig och angelägen om god kontakt med sin förare. Den bör bibringas fostran såsom linförighet, inkallning och platsliggande som är viktiga för dess praktiska användning.

I Sverige används den bayerska viltspårhunden huvudsakligen som ren eftersökshund förd i lina på skadat klövvilt. Vissa individer används även som led-/bandhund på oskadat vilt. Under senare år, då vildsvinsstammen ökat, kan hundar med tillräcklig skärpa brukas till jakt på detta viltslag.

**Enkät 2003** (103 svar): Ändamålet till köp av rasen är eftersök (102) vilket också den praktiska användningen visar (96). Rasen används även för avfångning av vilt (27) som en slutlig aktion på eftersöket. Andra användningsområden är som band-/ledhund (24) eller som stötande, drivande hund (22). 93 st anser sig nöjda med rasen som eftersökshund och 6 st ej nöjda. På frågan om valet av ras motsvarar förväntningarna så blev svaret enligt följande: motsvarar ej 3 st, till viss del 7, motsvarar 56 och överträffar 34 st. 85 st kan tänka sig att köpa en ny schweisshund och 15 st skulle av olika skäl välja en annan ras.

Egenskaper man var nöjd med inom rasen t.ex. lättlärd, arbetsvilliga, spårnoga och viltren på oskadade djur. Egenskaper man ville förbättra var bl.a. mindre veka, viltskärpa och dådkraft, tuffare i jaktsituationer, bytesmedvetenheten, förföljandet och självständigheten (vill inte attackera), användbarheten som löshund och ställa vilt längre.

### **Proyformer**

De proyformer som finns tillgängliga är SKKs viltspårprov i anlags- och öppenklass samt SvSHKs elitspårprov som infördes 980101 (rev. 020101). För avel krävs att hunden som lägst är viltspårchampion eller har närmast motsvarande merit i annat land. Något relevant funktionsprov finns i dagsläget inte för att testa rasens särpräglade egenskaper.

#### *Genomförda viltspårprov 2004-2008*

År	Öppen klass					% 1:or	Anlagsklass		Elitklass			Starter totalt
	starter	1	2	3	0		starter	Gk	starter	1:a	0:a	
2008	89	70	7	4	8	78,7	25	22	12	11	-	126
2007	55	47	6	-	2	85,5	21	21	16	12	2	92
2006	59	52	1	2	4	88,1	22	20	17	14	1	88
2005	85	74	6	2	3	87,1	32	28	12	8	1	129
2004	79	63	6	4	6	79,7	15	13	12	10		106

### **Mål**

- Att rasen i alla lägen skall fungera som den suveräna eftersökshund den är.

### **Strategi**

- ✓ Genom lämplig utbildning av förare, helst fler lokala arrangemang, öka möjligheten till rätt handhavande av rasen som en allsidig eftersökshund.
- ✓ Uppmana uppfödare att bistå valpköpare med råd om handhavande och inläring.
- ✓ Genom en standardiserad enkät få vetskap om hur rasen fungerar under praktiskt eftersök och att kontinuerlig uppföljning sker.
- ✓ Uppmana fler ägare att skicka in eftersöksrapporter.

## **EXTERIÖR**

Bayersk viltspårhund tillhör grupp 6, Viltspårhundar med jaktprov (FCI-standard nr 217). Enligt rasstandarden skall rasen vara medelstor, inte alltför högbent, något överbyggd och lätt byggd. Kroppslängden skall något överstiga mankhöjden. Rasen skall vara mycket rörlig och muskulös. Mankhöjden är för hanhund 47-52 cm och för tik 44-48 cm. Pälsen skall vara tät och väl åtliggande och relativt grov, grövre och längre på buk, lår och svans. Färgen varierar från djupröd till rödgul eller rödgrå och ha inslag av mörka stickelhår. Nosparti och öron skall vara mörka.

Inom ISHV-länderna förespråkas Formbewertung för bedömning av typ och exteriör, vilket närmast kan jämföras med en exteriörbeskrivning, alltså en mer detaljerad genomgång och bedömning av hunden i förhållande till FCI-standarden. Formbewertung utförs tidigast vid 24 månaders ålder och endast en gång under dess liv. Ett poängsystem avgör om hunden bedöms vara vorzüglich, sehr gut, gut, genügend eller ungenügend. För avelsbruk krävs att hunden har minst gut - sehr gut.

Obligatorisk mätning av mankhöjden pågick under åren 2006 och 2007 varvid 68 olika individer bidrog med 222 mätresultat. Det kan konstateras att samma hund kan variera avsevärt i höjd samt att hundar över eller under tillåten höjd (=allvarligt fel enligt rasstandarden) premieras med ck/cert.

Under åren 1990-2006 har genomförts 1.145 tävlingstillfällen på utställning varvid har utdelats 914 (79,8%) 1:a pris med 526 ck/cert, 187 2:a pris, 29 3:e pris och 15 0:or.

1.050 domarkritiker under åren 1994-2006 har genomgått och de mest dominerande anmärkningarna är: tunna nosar och veka underkäkar, lösa armbågar, raka skuldror, dåligt utvecklade förbröst, öppna vinklar bak, hastrånga samt avsaknad av självförtroende och tillgänglighet. Anmärkningar förekommer ibland på alltför fina och tunna pälsar.

Rasen uppvisar dock i stort en sund och exteriört hög standard utan stora exteriöra överdrifter eller fel som påverkar dess funktion.

Med anledning av den smala avelsbasen kan inte alltför stor vikt läggas vid exteriöra detaljer. I första hand måste friska och funktionsdugliga hundar prioriteras i avelsarbetet.

### ***Mål***

- Vidmakthålla en funktionell exteriör och tillåten storlek inom gällande rasstandard.
- Motverka exteriöra ytterligheter.

### ***Strategi***

- ✓ Att avla på hundar med rastypiska exteriöra egenskaper.

